

- skrb za življenje, kakovost življenja in zdravje;
- skrb za demokracijo in človekove pravice;
- skrb za etiko in vladavino prava;
- skrb za evropsko državljanstvo;
- skrb za naravo, okolje in trajnostni razvoj;
- skrb za kulturno tradicijo in kulturno različnost.

Bolj specifično lahko jedro stanje dosežemo s pomočjo 10 vrednotnih področij ali vrednotnih domen, od katerih vsaka vključuje več reprezentativnih vrednot:

- humanost: svoboda, ljubezen, človeško dostojanstvo, strpnost, dobrot, prijaznost, osebna rast, optimizem, napredek;
- modrost: resnica, miselna odprtost, razumnost, perspektiva, odgovornost, ljubezen do učenja in znanja, zmernost;
- življenje, narava, zdravje: spoštovanje življenja, spoštovanje narave in okolja, zdravje, bioetične vrednote;
- skrb za sočloveka: vzajemno spoštovanje, enakopravnost spolov, partnerstvo, skrb za otroke, starejše in ljudi s posebnimi potrebami, družinska sreča, medgeneracijska harmonija, solidarnost;
- pravičnost: spoštovanje zakonov, enakopravnost, nepristranskost, človekove pravice, enakost pred zakonom, varnost, aktivno državljanstvo;
- univerzalizem: mir, enakost, kulturni pluralizem, spoštovanje različnosti in drugačnosti, skromnost, odpuščanje;
- integralnost: poštenost, pogum, vztrajnost, vitalnost, skupna odgovornost, samodisciplina;
- delo, kreativnost: radovednost, miselna kritičnost, odličnost, podjetništvo, delovna etika, participacija, organizacijsko državljanstvo, ekonomsko-finančna odgovornost, skrb za okolje;
- tradicija: spoštovanje tradicije, spoštovanje staršev in družine, lojalnost, domoljubje, marljivost, olika;
- kultura: svetovni nazor/vera, spoštovanje lepote, umetnost in kultura, spoštovanje vzgoje in drugih pridobitev človeške civilizacije. ■

Soglasje o temeljnih vrednotah za prihodnost slovenske družbe

✍ Peran Bošković

To je najboljši trenutek za spremembe in iskanje skupnih evropskih vrednot, ki nam bodo zagotovile bolj varno ter boljše življenje. To počnemo v času, ko Evropo in cel planet zaznamujeta dva velika tragična jubileja, stoletnica prve svetovne vojne in sedemdesetletnica druge svetovne vojne. Nihče ni nikoli preštel vseh žrtev teh vojn, vemo samo, da štejejo desetine, če ne celo stotine milijonov človeških življenj ter milijarde uničenih materialnih in kulturnih dobrin.

Praznovanje miru z razkazovanjem orožja

Pozorno smo spremljali počastitev jubilejev. Toda, kakšna ironija in posmeh človeštvu je to: v ospredju vseh proslav je orožje! Nepregledne kolone najbolj ubijalnega orožja se kotalijo po najlepših trgih svetovnih prestolnic in na zaslonih skoraj vseh televizorjev.

Sebi in svetu moramo zastaviti vprašanje, kdo stoji za vsem tem smrtonosnim orožjem, s čigavim denarjem je narejeno ali kupljeno. Odgovor je zelo enostaven. Vsi državljani Slovenije, Evrope in sveta stojimo za tem. Vsako leto v svojo bodočo nesrečo vlagamo povprečno 2,5 % bruto domačega proizvoda. Kdo bi nas lahko

brez našega blagoslova, ki mu se reče glas na volitvah, odpeljal na takšne stranpoti?!

Dopuščamo, da si neodgovorni politiki v našem imenu izmišljajo opravičila, češ da so nam tovarne smrti bolj potrebne kot univerze, otroške bolnišnice, šolska igrišča in cerkve. Sami vidimo, da nam vse to zastrašujoče in osupljivo orožje, ki ga gledamo, ne prinaša niti mirnega spanca niti blagostanja. Več je orožja, več je revščine in strahu.

Evropejec

Kdo grozi nam in Evropi, da nas bo napadel ter zaslužnil, da se tako obožujemo? Komu smo s tem orožjem prinesli svobodo v sodobnem svetu? Koga smo osvobodili oziroma kateri svetovni problem smo rešili?

Evropa danes na svetu skorajda nima sovražnikov, njeni največji problemi so pri njej doma in te je treba reševati. Revščina, socialna neenakost, meddržavna in mednarodna neiskrenost, pohlep in sebičnost.

Zbrati moramo moči in reči, da bomo namesto v oborožitev vlagali v izobraževanje in humanost, ki bo izkoreninila vse naštetje bolezni, ki razsajajo v zahodni civilizaciji. Evropa je bogata, a sebična, Evropejec je človek z malo srca.

Ni dolgo tega, ko smo kruh rezali na tanke rezine in skrbeli, ali ga bo kaj za naslednji dan, danes pa z njim polnimo zabojnike za smeti. Dobro se spomnimo, kako smo vsem kazali vsak

nov kos obleke, danes pa so deponije ter omare polne skoraj novih oblačil, ki jih 'njegovo veličanstvo' sin oziroma hčerka nočeta obleči, saj nimajo ustrezne znamke. Tisoče ton hrane, obleke, obutve se odvržejo pred očmi tistih, ki goli in bosí umirajo zaradi lakote in žeje.

Koliko je še naše sebičnosti, ko govorimo o hiši, stanovanju, avtu in užitkih. Če bi imeli vsi vsaj približno enako stvari ali vsaj minimum, ki hrani človekovo dostojanstvo, bi bilo to obračanje odveč.

Dejansko stanje ponazarja vsakdanji, a resničen primer iz neke srednje bogate družine. Za mizo zelo dobrih ljudi, niti malo razsipnih ali pretirano bogatih, je beseda nanesla na njihovega psa, za katerega gostiteljica skrbi z veliko pozornostjo in ljubeznijo. To bi bil lep pogovor, kakršni potekajo za milijoni omizij po Evropi in svetu, če ne bi gimnazijski profesor za tem omizjem izjavil: »Naši gostiteljici bom predlagal, da po smrti njeneega psa namesto njega jaz lajam pred to hišo, saj je danes njemu bolje kot meni.«

Profesor je povedal resnico. Dobro vemo, da je veliko takih profesorjev in otrok v naši ljubi, mali in veliki domovini Sloveniji ter Evropi, kjer bolje živi hišni ljubljencek kot človek.

Hitro razslojevanje na bogate in revne

Današnji evropski politiki nam podtikajo lažno moralno, češ da moramo varčevati, da bi nam bilo jutri bolje. To bi bilo sijajno, saj sv. apostol Pavel v enem svojih pisem pred več kot dva tisoč leti sporoča bratom, naj tisti, ki noče delati, ne je od truda svojih bratov in tistih, ki so nemočni, da bi si priskrbeli hrano. Lažna morala prikriva prave namene in resnico o varčevanju, ki se najbolje razodeva v članku, kjer piše, da so Američani šokirani, da ima Kitajska več milijarderjev kot ZDA; Kitajska 596, Amerika pa le 537. Današnji pozivi k varčevanju so pravzaprav skrb, da bi imeli čim več milijarderjev, da Evropa ne bi zaostala za Kitajsko in Ameriko. To ni skrb za boljši jutri vseh nas, posebej tistih, ki

umirajo in ravno zaradi teh milijarderjev nimajo nič.

Dirka z milijarderji je enako pogubna kot dirka z oboroževanjem, ob pa sta pravzaprav vzporedni. Milijarderji potrebujejo močno orožje, da bi uresničili svoje namene, orožje pa potrebuje denar milijarderjev.

Od lažne k resnični moralnosti

Zakaj smo zašli v slepo ulico in kako priti iz nje? Sprejeli smo lažno moralno lažnih rešiteljev, zavrgli pa resnični moralni zakon, ki ga je Bog vgradil v naše bitje ob našem stvarjenju in ga dopolnil z učenjem Božjega Sina, ki se je učlovečil, da bi bil novi človek s Kristusom ves obnovljen in dopolnjen z vsem, kar v sebi nosi Božji Sin. Bog vzdigne padlega človeka tako, da se obleče v njegovo padlo telo, da bi ga ozdravil, povzdignil in okreplil. Nov, Kristus podoben človek ni sebičen, ne išče samo svojega, razdaja se drugim, nad seboj postavlja vse druge in jim streže, pripravljen je dati svoje življenje zanje, ne potrebuje ne milijard ne strašnih raket.

“ *Nov, Bogu podoben človek ne bo nikomur odvzel svobode in pravic, bo pa opozoril, da ni vse koristno, čeprav je dovoljeno. Z izgradnjo novega, Bogu podobnega bitja bomo ustoličili resnično moralno, ki nam bo odkrila, da ne potrebujemo orožja, da imamo vsega dovolj, da nikomur ni treba biti lačen, gol ali bos, da nismo proti milijarderjem, če je njihovo delo v službi človeka, ne pa zla.* ”

Zakaj se o tem in takem človeku ter njegovem Stvarniku danes tako malo govori oziroma se o tem sploh ne sme govoriti v šolah in na univerzah naše ljube Evrope?

Ne zahtevamo, da se državne ustanove sakralizirajo in da se v njih opravlja bogoslužja, niti toliko, kolikor se v teh ustanovah priporoča in prakticira joga, še manj, da se hierarhija vtika v delo politike. Ne zahtevamo, da nam to dovolite, čeprav nam je dovoljeno,

temveč da nam pomagata, da skupaj izgrajujemo tega novega, Bogu podobnega in plemenitega človeka.

“ *V dialog naj se vključijo vsi dobronamerni ljudje iz vseh družbenih plasti. Medkulturni in medverski dialog naj bo evropska civilizacijska norma, kot so to demokracija, človekove pravice ter svoboščine.* ”

V izgrajevanju novega, Bogu podobnega človeka mora sodelovati celotna skupnost z vsemi svojimi potenciali, intelektualnimi, institucionalnimi in materialnimi, saj je to naložba v resnično mirno ter srečno prihodnost. Nov, Bogu podoben človek ne bo nikomur odvzel svobode in pravic, bo pa opozoril, da ni vse koristno, čeprav je dovoljeno. Z izgradnjo novega, Bogu podobnega bitja bomo ustoličili resnično moralno, ki nam bo odkrila, da ne potrebujemo orožja, da imamo vsega dovolj, da nikomur ni treba biti lačen, gol ali bos, da nismo proti milijarderjem, če je njihovo delo v službi človeka, ne pa zla.

Vzgoja plemenitega človeka

Novozgrajeni človek nam bo pokazal lepoto življenja v družini, kjer dajemo in prejemo ljubezen eden od drugega, starši od otrok, otroci od staršev. Pokazal nam bo, da je vrh ženske lepote v rojevanju, ne pa v detomoru, za kar je bolj odgovorna sedanja družba kot ženska, ki se za to odloči. Današnja družba ne ponuja nikakršne možnosti, da bi se rodili nešteti splavljeni otroci, ki so sad nesrečne ali nespretno ljubezni. Mnoge mlade matere bi rodile te otroke, če bi jim kdo stal ob strani in jim pomagal. Ko bi se v Evropi začelo rojevati več otrok, jih ne bi bilo treba 'uvažati' z drugih celin.

Nov, Bogu podoben človek ne bo nikomur rabelj – niti tistim, ki živijo drugače: Bog ni dopustil, da bi kamejnali grešnico, čeprav je prekršila Božje zakone, kljub temu pa je ni podprl v grehu. Z novim človekom se bomo lažje dogovarjali in poslovali, ne bomo potrebovali toliko sodišč, novi človek

ne bo goljuf in lažnivec, iz takšnega človeka se ne bodo mogli roditi rablji in tirani, ki so prelili reke krvi pred sedemdesetimi, stotimi leti in ki še danes enako delajo po svetu.

Mnogi pravijo: »Imate cerkve in mošeje, izgradite takšnega človeka. Kdo vam brani?« Toda: kako in s čim naj ga izgradimo? Koliko stane usposabljanje pilota bojnega ali civilnega letala, vrhunskega zdravnika, inženirja, športnika ali znanstvenika? Zanje

človeku, da bi postale luč sveta in mesto, ki stoji na gori.

Evropa je velika, lepa in bogata hiša, lahko rečemo, da je najlepša ter najbogatejša na planetu. V njej živi množica raznovrstnih narodov, ki se razlikujejo po veri, kulturi, jeziku in običajih. Raznovrstnost je lahko njeno bogastvo, toda tudi njena nesreča. Zdaj nihče od evropskih prebivalcev ni pretirano zadovoljen s stanjem v skupnem domu. Ne zapirajmo oči pred

razpoložljivimi sredstvi podprejo začetek kulturno-verskega dialoga znotraj Evrope. V dialog naj se vključijo vsi dobronamerni ljudje iz vseh družbenih plasti. Medkulturni in medverski dialog naj bo evropska civilizacijska norma, kot so to demokracija, človekove pravice ter svoboščine. Poleg verskih skupnosti in njihovih voditeljev morajo biti vključene v dialog šolske in vse izobraževalne ustanove, znanstvene ter politične ustanove.

Dialog bo v vseh verskih skupnostih ločil zrnje od plev, tako da ne bo mogel nihče pod krinko vere sejati zločinov in zla. Nihče ne bo mogel zaradi zla in zločinov posameznika ali skupine preganjati cele skupnosti. Napetosti bodo prenehale, prenehali bodo strahovi in sumi, ljudje se bodo spoznali in prepoznali po svoji bogopodobnosti.

To ne sme biti stvar lepih manir, saj je to nujna potreba. Na sto tisoče ljudi s severa Afrike je na poti v Evropo ali so sem že prišli. Samo zaradi njih je treba začeti s tem delom, da bi lahko gostitelji videli, kdo prihaja v njihovo hišo, tisti, ki prihajajo, pa bi vedeli, h komu so prišli. Ne

smemo dopustiti sedanjega stanja, ko prišleki samo računajo, katera država daje več socialne podpore, in mislijo, da so prišli v obljubljeni deželo in da jim ni treba ničesar narediti, da bi se prilagodili novemu okolju.

Na drugi strani so tisti, ki menijo, da so prišli novi sužnji, ki se jih lahko neskončno izkorišča in malo plačuje. Tako prvo kot drugo stališče je napačno, saj socialna blagajna ni vreča brez dna, prišleki pa ne bodo hoteli biti večno sužnji. Stara, jalova in utrujena Evropa je s prihodom novih prebivalcev dobila novo kri, razmah in priložnost, ki jo mora izkoristiti in je nikakor ne sme zaigrati s svojim kolonialnim imperialnim modelom oblasti.

Ali lahko sedanja Evropa sprejme vsaj takšno krščanstvo in toliko Kristusovega nauka? ■

je denar v proračunih evropskih držav. Ko pa ga je treba vložiti v etiko in moralno, denarja ni.

Koliko sredstev dajo naši verniki v proračun, ob tem pa ne smejo niti pomisliti, kaj šele zahtevati deleža za svoje versko-etične potrebe. Nekoč, v nekem nesrečnem času je nekdo razglasil, da mora biti vera ločena od sodobne države: da, vendar hkrati ne smeta biti druga proti drugi. Ločenost naj bo samo razdelitev vlog, enako pa naj skrbita za celo družbo.

Preporod skupnosti

Naša družba se mora spreminjati, a temeljito se morajo spremeniti tudi verske skupnosti in pripraviti za neko novo, boljše obdobje. Očistiti se morajo vseh svojih slabosti, da bi postale resnično podobne Bogu, da bi služile

dejstvom, da so najhujši rablji v ISIS-u prišli iz evropskih prestolnic in da je več klavcev v evropskih vojnah kot v vojnah islamskih držav.

Domorodci po veri in kulturi v evropskih državah so nezadovoljni in to svoje nezadovoljstvo kažejo v vse pogostejših šovinističnih izpadih ter nasilju do novih prebivalcev Evrope. Novi in stari narodi na tleh današnje Evrope se ne poznajo, ne poznajo vere ter kulture drugih, zato se med seboj prezirajo in eni drugih bojijo.

Spodbujanje kulturno verskega dialoga

Kaj storiti, da bi se problem začel reševati, še preden se začnejo resnejši spopadi znotraj Evrope?

Najodgovornejše ustanove in posamezniki naj dajo pobudo in z vsemi